

DE ROSDOEK

heemkundige studiekring
DE ACHT ZALIGHEDEN

DE ROSDOEK

aflevering 7, september 1976

redactie :
Mej. C. van Leersum, St.Jansstraat 55, Duizel
C. Cornelissen, Nieuwstraat 74, Eersel
L. Vermeulen, Blokstraat 15, Bergeyk

VOORWOORD.

Voor velen van U is het weer zover: De Rosdoek. Wij vinden het een gunstig teken dat er dikwijls gevraagd wordt, wanneer de volgende aflevering verschijnt. Maar onze wedervraag is dan telkens : waar blijft Uw eerste artikel, en deze wedervraag te moeten stellen is voor het bestuur en de redactie van De Rosdoek nog steeds teleurstellend.

Het kringblad is niet allereerst bedoeld om er zuiver wetenschappelijk werk in te plaatsen. Daarvoor hebben we ons "Brabants Heem", zeker als het een artikel betreft dat een bredere lezerskring verwacht dan De Rosdoek beoogt. Wij willen het wetenschappelijke niet achterwege laten of zelfs maar verwaarlozen, allerminst. Maar het werk dat in de ogen van sommigen eenvoudig is, is evenzeer welkom. Vaak immers is het zo dat de wetenschapsbeoefenaar erg veel steun ondervindt van deze voorstudies. Overigens, wie kan de grens trekken tussen de "liefhebber" en de "wetenschapper"?

Schrijft ook U eens neer wat U weet, legt ook U eens voor het nageslacht vast, wat in de toekomst zijn nut kan hebben. Dat is veel meer dan U nu beseft. De ogenschijnlijk simpele verhalen of vertellingen over folklore, gebruiken, festiviteiten en allerlei kunnen voor anderen een aanzet zijn tot een bredere studie, of gewoon prettig voor iedereen om ze te lezen. En dat mag toch ook, nietwaar.

Het bestuur.

29 MEI 1976.

Deze dag was voor de kring in zoverre bijzonder dat het de oud-voorzitter van onze kring, J.L.A. Stevens, betrof die als burgemeester van Eersel afscheid nam.

De volgende Rosdoek verschijnt medio januari 1977.

Copy wordt ingewacht tot uiterlijk 15 december 1976 bij één der redactieleden.

Dat het voor hem een grootse dag is geweest, heeft U kunnen lezen in de verslagen die vlak na het feestelijk gebeuren in de verscheidene kranten verschenen zijn.

Wij willen dit feit hier slechts memoreren inzoverre onze kring ertoe heeft bijgedragen.

Tijdens de plechtige zitting in de aula van het Rythoviuscollege - de burgemeester is voorzitter van het bestuur van deze scholengemeenschap - mocht ook de voorzitter van "De Acht Zaligheden" kort het woord voeren. Hij heeft dat gedaan in ongeveer dezer voege :

Edelachtbare Heer burgemeester en mevrouw Stevens, dames en heren.

Als voorzitter van de Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden" is het mij vergund dit officiële afscheid even in het heemlicht te zetten. Ik doe dit te meer erg graag omdat het burgemeester Stevens betreft, een burgemeester die in zijn beleid steeds duidelijk voor ogen heeft gehouden, dat Eersel, het tehuis van onze kring, een dorp moet blijven. In dat beleid bent U, burgemeester, weliswaar gesteund door anderen, maar het ging toch allereerst van U uit, die zo'n grote waarde hechte en nog steeds hecht aan het dorpse karakter. Hoe kan het ook anders van iemand, die meer dan 15 jaar voorzitter is geweest van onze studiekring.

Op de bestuursvergadering van 27 april j.l. werd besproken wat nu een passende blijk van waardering zou kunnen zijn voor het werk van de oud-voorzitter voor de kring. Een "krommen erm" was te gewoon. Al enige tijd speelde het bestuur met de gedachte, oude studies betreffende folklore en geschiedenis van "De Zaligheden" te bundelen en daaraan nieuwe studies toe te voegen. Eén van de bestuursleden, de heer Kakebeeke, kwam toen op het doldrieste idee, deel I in de reeks op 29 mei, vandaag dus, uit te geven en het aan U, burgemeester, op te

dragen. Vanzelfsprekend zou de inhoud van dit deel dan betrekking hebben op de gemeente Eersel. Het is gelukt!

Men moet niet vragen hoe. Drukkerij-uitgeverij De Kempen en in het bijzonder onze dorpsgenoot W. Huijbregts hebben zich met het bestuur van de kring in een groots avontuur gestort.

De Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden" hoopt dat U, burgemeester, aan dit vandaag verschenen boek "Duizel-Eersel-Steensel, Volksleven en Verleden", dat een bont allerlei bevat van folklore, archeologie en geschiedenis van verweg en dichtbij, veel prettige herinneringen zult overhouden en veel prettige uren zult beleven. Moge dit boek er een blijvende getuige van zijn dat Uw werken gewaardeerd is, burgemeester.

Burgemeester Stevens, mevrouw Stevens moge het U in Eersel goed blijven gaan.

Hierna mocht de burgemeester het eerste exemplaar in ontvangst nemen. En we hebben het gezien : hij deed het met een stralend gezicht.

Tijdens de officiële receptie werden de eerste 200 exemplaren verkocht, zo rustig mogelijk om geen storend element te zijn. En dit is ons gelukt, naar we uit goede bron vernomen hebben.

CONTRIBUTIE 1976

Het bestuur heeft tot haar leedwezen moeten constateren, dat een aantal leden tot nu toe verzuimd heeft de contributie over het jaar 1976 te voldoen.

Te Uwer informatie deelt zij hierbij nogmaals mede, dat de contributie

voor het eerste lid	f. 20.-
voor ieder volgend gezinslid	f. 8.- en
voor een jeugdlid	f. 10.-

per jaar bedraagt.

Het bestuur heeft gemeend de betreffende leden hierop te moeten attenderen door middel van een "rood kruis"

Artikel 8.

Het lidmaatschap eindigt door opzegging, overlijden of royement.

Royement heeft plaats door het bestuur, op gronden door het huishoudelijk reglement vastgesteld, behoudens beroep op de ledenvergadering.

Geldmiddelen.

Artikel 9.

De inkomsten van de vereniging bestaan uit de contributies der leden, entreegelden, makingen, schenkingen, subsidies en toevallige baten. Geldmiddelen, ontvangen ter besteding voor een bepaald doel, zullen slechts voor dit doel worden aangewend, tenzij de schenker desgevraagd anders beschikt.

Bestuur.

Artikel 10.

1. Het bestuur bestaat uit een oneven aantal, doch tenminste vijf personen van wie drie de functies vervullen van onderscheidenlijk voorzitter, secretaris en penningmeester.

De functies worden door het bestuur onderling verdeeld.

2. Het bestuur wordt gekozen op een ledenvergadering uit en door de leden op de wijze zoals bepaald in het huishoudelijk reglement, waardoor eveneens wordt bepaald wie herkiesbaar is. In tussentijdse vacatures wordt op gelijke wijze voorzien.

Artikel 11.

Het bestuur beslist bij meerderheid van stemmen. Geen beslissingen kunnen genomen worden indien niet minstens de helft van de bestuursleden ter vergadering aanwezig is.

Artikel 12.

De bestuursleden hebben zitting voor de tijd, bepaald in het huishoudelijk reglement. Een tussentijds gekozen bestuurslid treedt af op de datum

waarop degene in wiens plaats hij getreden is, afgetreden zou zijn.

Artikel 13.

De voorzitter, secretaris en penningmeester vertegenwoordigen de vereniging in en buiten rechten. Voor het beschikken over saldi bij banken en girodiensten is de handtekening van de penningmeester voldoende. Voor het aangaan van geldleningen, voor het kopen, vervreemden, bezwaren of verhuren van onroerende goederen behoeft het bestuur machtiging van een ledenvergadering en voorts voor verbintenissen langer dan één jaar en of bedragen hoger dan eventueel bepaald bij het huishoudelijk reglement.

Huishoudelijk reglement en stemrecht.

Artikel 14.

Een door een ledenvergadering vast te stellen huishoudelijk reglement geeft nadere regels omtrent het lidmaatschap, het bedrag der contributies en entreegelden, de werkzaamheden van het bestuur, de vergaderingen, de wijze van uitoefening van het stemrecht en alle verdere onderwerpen, waarvan de regeling haar gewent voorkomt.

Het huishoudelijk reglement mag geen bepalingen bevatten die in strijd zijn met de statuten.

Bij het stemmen over zaken op een ledenvergadering is, behoudens het bepaalde in de artikelen 16 en 17, een meerderheid der geldig uitgebrachte stemmen voldoende.

Bij het stemmen over personen op een ledenvergadering is eveneens de meerderheid der geldig uitgebrachte stemmen vereist.

Verenigingsjaar.

Artikel 15.

Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Wijziging van Statuten.

Artikel 16.

1. Tot wijziging van deze statuten kan worden besloten, op voorstel van het bestuur, op een ledenvergadering, met een meerderheid van tenminste $\frac{2}{3}$ der geldig uitgebrachte stemmen.

De oproepen voor deze vergadering moeten met de voorstellen tenminste 10 dagen vóór de vergadering bij de leden aanwezig zijn.

Tegenvoorstellen van de leden moeten minstens 5 dagen vóór de vergadering in het bezit zijn van de secretaris, die de plicht heeft te zorgen dat deze voorstellen 24 uur vóór de aanvang van de vergadering in het bezit van de leden zijn.

2. Tot wijziging van deze statuten kan ook worden besloten op voorstel van 10 ereleden en of leden, die deze voorstellen indienen bij de secretaris die de plicht heeft een ledenvergadering ter behandeling van deze voorstellen uit te schrijven, met inachtneming van het in dit artikel in lid 1 bepaalde.

Ontbinding.

Artikel 17.

De vereniging kan te allen tijde worden ontbonden, indien op een ledenvergadering tenminste $\frac{2}{3}$ van het aantal stemgerechtigde ereleden en leden zich daarvoor verklaren, waarbij tenminste $\frac{3}{4}$ van het aantal ereleden en leden aanwezig moet zijn.

Is dit aantal niet aanwezig, dan kan op een volgende te houden vergadering met een meerderheid van het aantal geldig uitgebrachte stemmen worden besloten tot ontbinding, ongeacht het aantal der aanwezige ereleden en leden. De oproepen voor deze vergadering moeten minstens één week van te voren in het bezit zijn van de ereleden en leden en ze moeten de motivering tot ontbinding bevatten.

Een besluit tot ontbinding wordt geacht tevens een besluit tot liquidatie te zijn. Indien bij zodanig

besluit te dien aanzien geen andere regelingen zijn gesteld, geschiedt de liquidatie door het bestuur. Een eventueel batig saldo zal worden aangewend voor een door de ledenvergadering te bepalen doeleinde.

Artikel 18.

In gevallen waarin deze statuten en de reglementen niet voorzien, beslist het bestuur.

De statuten zijn vastgesteld door de algemene vergadering te Eersel op 197.

HUISHOUDELIJK REGLEMENT Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden"

Bestuur.

Artikel 1.

De voorzitter van het bestuur zorgt voor de stipte naleving van statuten, huishoudelijk reglement en van alle gemaakte bepalingen. Hij leidt de bestuurs- en ledenvergaderingen en stelt daarin de orde van de dag vast. Hij heeft het recht de discussie te sluiten, wanneer hij meent dat de vergadering omtrent het in behandeling zijnde onderwerp voldoende is ingelicht. Hij regelt met de secretaris de afdoening der lopende zaken. Omtrent de belangrijke zaken wordt de mening van de bestuursleden ingewonnen. Blijkt er geen eenstemmige meerderheid te zijn, dan wordt de zaak uitgesteld tot de eerstvolgende vergadering van het bestuur.

De secretaris maakt de notulen der vergaderingen, verzorgt de correspondentie, houdt de ledenlijst bij en zorgt voor het archief, dit alles eventueel met hulp van andere bestuursleden.

De penningmeester verzorgt de betalingen. Het bestuur kan alleen dan geldige besluiten nemen, indien de meerderheid der bestuursleden aanwezig is.

Bestuursleden.

Artikel 2.

De bestuursleden worden niet bezoldigd. Zij mogen hun gemaakte onkosten ten behoeve van de vereniging in rekening brengen.

De aftreding der bestuursleden geschiedt na afloop der vergadering waarin nieuwe bestuursleden zijn gekozen; de nieuw gekozen leden treden dan in functie. Aftredende bestuursleden of hun rechtverkrijgenden zijn verplicht bij het uit functie treden alle onder hun berusting zijnde boeken, bescheiden, correspondentie en overige eigendommen der vereniging aan hun opvolger of aan nog in functie zijnde bestuursleden af te geven.

Leden van het bestuur, die door woord, geschrift of daad in strijd handelen met de belangen van de vereniging, kunnen op met redenen omkleed voorstel van het bestuur of van ten minste het ééntiende deel van het aantal leden naar de toestand van 1 januari van het lopende verenigingsjaar tot onthefing van hun functie worden voorgedragen. De aldus voorgedragene heeft het recht op de algemene vergadering, waarop het voorstel wordt behandeld, zich mondeling of schriftelijk te verdedigen.

De voorzitter, de secretaris en de penningmeester vormen het dagelijks bestuur.

Ereleden.

Artikel 3.

De benoeming tot erelid geschiedt op voordracht van het bestuur in een ledenvergadering met ten minste $\frac{3}{4}$ der uitgebrachte geldige stemmen.

Leden.

Artikel 4.

Leden zijn : het hoofd van een gezin, betalende medeleden van een gezin en alleenstaande personen die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, die zich voor het lidmaatschap hebben opgegeven bij een der

bestuursleden en zich verplichten tot het betalen van de contributie, die in dit reglement zijn vastgesteld. Over de toelating tot het lidmaatschap beslist het bestuur.

Kandidaatstellingen - Verkiezingen.

Artikel 5.

De kandidaatstelling voor de leden van het bestuur, bedoeld in artikel 10.2 der statuten, geschiedt door de leden.

Kandidaatstelling, als genoemd in dit artikel, vindt plaats door middel van een door de voorstellers ondertekende brief met de naam van een kandidaat per vakante plaats, vergezeld van een door de kandidaat ondertekende verklaring dat hij hiermee instemt.

De betreffende stukken moeten ten minste een week voor de aanvang van de vergadering bij het secretariaat zijn binnengekomen.

Artikel 6.

Het aftreden van de bestuursleden vindt plaats volgens rooster. Elk jaar treden twee bestuursleden af. Het rooster wordt door het bestuur opge maakt en aan de ledenvergadering medegedeeld. De aftredende bestuursleden zijn, indien zij zich hiertoe bereid verklaren, herkiesbaar.

Elk bestuurslid dat in tussentijdse vakatures gekozen wordt, is aftredend op het tijdstip, waarop het bestuurslid in wiens plaats het is gekomen, moest aftreden. In tussentijdse vakatures wordt zo spoedig mogelijk voorzien.

Vergaderingen.

Artikel 7.

Het bestuur vergadert ten minste één keer per twee maanden en voorts zo dikwijls als het dagelijks bestuur dit nodig acht.

Artikel 8.

Een ledenvergadering wordt ten minste 14 dagen van te voren geconvocéerd met vermelding van de agenda. De ledenvergadering mag slechts alleen maar besluiten nemen aangaande onderwerpen die op de agenda voorkomen; de vergadering kan hiervan afwijken op voorstel van ten minste $\frac{2}{3}$ van het aantal geldig uitgebrachte stemmen; een zodanige afwijking mag niet betreffen een voorstel tot wijziging van de Statuten of het Huishoudelijk Reglement, of de ontbinding van de vereniging.

Geldmiddelen.

Artikel 9.

De jaarlijkse contributie bedraagt :

- a. voor de leden f. 20.-
- b. voor de tweede en volgende leden uit eenzelfde gezin f. 8.- p.p.
- c. voor minderjarige leden f. 10.-.

Deze bedragen kunnen zo nodig jaarlijks verhoogd worden.

Bij te late betaling wordt de contributie verhoogd met de inningskosten.

In het contributiebedrag is voor onder a. en c. genoemde leden begrepen het bedrag, verschuldigd voor het abonnement op het tijdschrift "Brabants Heem". De jaarlijkse bijdrage van begunstigers bedraagt ten minste f. 25.-. De gelden van de vereniging worden door het bestuur zoveel mogelijk rentegevend gemaakt.

Lidmaatschap.

Artikel 10.

1. Het lidmaatschap eindigt door :
 - a. opzegging bij schrijven aan de secretaris vóór 31 december van het lopende kalenderjaar;
 - b. royement uit het lidmaatschap, dat wordt uitgesproken door het bestuur wagens :
 - het niet stipt nakomen van de financiële verplichtingen;

- handelingen in strijd met het doel en de belangen of met de Statuten en het Huishoudelijk Reglement.

Van een besluit tot royement staat beroep open op de ledenvergadering.

2. Leden, ereleden en bestuursleden die van adres veranderen, moeten daarvan binnen een maand kennis geven aan het bestuur.

De ereleden, leden en begunstigers hebben het recht de bij de vereniging aanwezige werken in bruikleen te ontvangen.

De ereleden, leden en begunstigers ontvangen het verenigingsorgaan gratis.

Introductie.

Artikel 11.

De leden hebben het recht van introductie voor de ledenvergadering, lezingen en excursies. Eenzelfde lid kan slechts één persoon introduceren.

Introductie kan slechts geschieden na goedkeuring door het bestuur. Het bijwonen van de vergaderingen, lezingsavonden en excursies door geïntroduceerden geschiedt buiten bezwaar van de kas.

Wijzigingen.

Artikel 12.

Wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement kunnen alleen worden aangebracht op de wijze, voorgeschreven voor de wijzigingen der Statuten, echter met gewone meerderheid van stemmen.

Slotbepaling.

Artikel 13.

In alle gevallen waarin het Huishoudelijk Reglement niet voorziet beslist het bestuur, behoudens beroep op de ledenvergadering.

KOMENDE KRING-AKTIVITEITEN.

Op zaterdag 18 september excursie naar Etten en Willemstad per bus. Zie circulaire en elders in dit nummer.

Op dinsdag 5 oktober komt de heer Jan Naaykens uit Hilvarenbeek naar "De Herberg" te Eersel. De titel van zijn lezing is : "Leer mij ze kennen, de Brabanders".

In november wordt een zaterdag- of zondagnamiddag-excursie georganiseerd naar Oirschot. Nadere mededelingen volgen.

Op dinsdag 14 december zal de heer Broertjes uit Geldrop een inleiding houden over geologie, toegespitst op de geologische toestanden in de Kempen. Medewerking aan deze avond verlenen ook enkele leden van de geologische vereniging Gea en de heer J. Hakkens uit Duizel.

Op donderdag 27 januari 1977 zal, na een korte jaarvergadering, de heer Th. van de Ven uit Oerle ons over zijn ervaringen in zeer vele werkkampen vertellen. Deze avond zal worden besloten door "Ut Meziek" uit Bergoyk.

Door middel van afzonderlijke circulaires zult U over al deze activiteiten worden ingelicht.

EXCURSIE NAAR ETTEN EN WILLEMSTAD OP 18 SEPT. 1976.

Eén van onze leden verzocht enige tijd geleden om een excursie naar het St. Paulushofje in Etten. En omdat één van de bestuursleden al lang zat uit te kijken naar een geschikte gelegenheid om naar Willemstad te gaan, lag een combinatie van deze twee wensen voor de hand.

Het St. Paulushofje is niet alleen een van de weinige hofjes in onze contreien, maar bovendien nog

mooi ook. Justus de Nobelaer was er in 1681 de stichter van. De heer C. Leyten uit Ulvenhout zal onze gids zijn.

Een eeuw voor de stichting van het St. Paulushofje, in 1582 om precies te zijn, kreeg Willem van Oranje de polder "Het Ruygenhil" in handen. In deze polder was het "Dorp van de Ruygenhil" gelegen, dat in 1564 was gesticht.

Willem van Oranje besloot gebruik te maken van de strategische ligging van de Ruygenhil en hij liet het dorp omwallen. Daarmee verwierf hij zich een belangrijk steunpunt langs de scheepvaartweg tussen Zeeland en Holland. De naam van Ruygenhil werd veranderd in Willemstad.

Prins Maurits rondde in 1586 de door zijn vader op gang gebrachte vestingwerken af. Willemstad kreeg de vorm van een gebastioneerde zevenpuntige ster; twee bastions aan het Hollands Diep en vijf aan de landzijde. In hetzelfde jaar gaf Prins Maurits door een aantal privileges stedelijke glans aan de jonge stad.

Vanaf 1583 herbergde Willemstad een garnizoen. Prins Maurits stimuleerde de woningbouw binnen de veste en gaf premies voor de bouw van solide, stenen huizen.

Na ruim 400 jaar draagt Willemstad nog sterk het stempel van Prins Maurits. Hij hielp aan de haven het voormalig stadhuis bouwen, hij schonk 7000 gulden alsmede de hem toekomende heffing op de bloktienden voor de bouw van de Koepelkerk, de eerste achtvormige in ons land, en in 1623 besloot Prins Maurits zelfs een eigen huis voor zich te laten bouwen in de veste Willemstad.

Ook in de volgende eeuwen is Willemstad een bolwerk gebleven. In de Franse tijd speelde het weer een belangrijke rol. In 1793 rukten de Fransen Brabant binnen en veroverden alle vestingsteden behalve de noordelijke vesting Willemstad, die zich niet gewonnen wilde geven.

Nadat Carel Baron van Boetzelaer, heer van Aarlanderveen, de toenmalige gouverneur, tot twee maal toe de overgave van de vesting had geweigerd, bombardeerden de Fransen Willemstad onder meer met vuurkogels, waardoor de stad dreigde in vlammen op te gaan. Eerst in 1926 werd Willemstad van haar garnizoensfunctie ontheven.

Na de klap van de watersnood in 1953 en de daaropvolgende Deltawerken is Willemstad geleidelijk uit zijn isolement geraakt.

In de na-oorlogse jaren is Willemstad ontdekt als historisch stadje van waarde. Eerst kreeg het de status van historisch-monument en in 1970 werd Willemstad door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg aangewezen als "beschermd stadsgezicht". Het gemeentebestuur van Willemstad streeft ernaar het historisch karakter zoveel mogelijk te handhaven en moedigt restauraties, ook door particulieren, ten zeerste aan. Na de openstelling van de Volkerakdam is Willemstad vanuit de randstad, maar ook vanuit Zeeland gemakkelijker bereikbaar geworden, waardoor het toerisme sterk groeide. Door deze bereikbaarheid, vooral uit de Randstad, is de vraag naar vestigingsmogelijkheid recentelijk toegenomen.

Mede daarvoor heeft het gemeentebestuur van deze - nu circa 2775 inwoners tellende - gemeente een nieuw uitbreidingsplan gemaakt buiten de stadswallen, dat thans in uitvoering is genomen.

Het wordt in laagbouw gehouden om geen afbreuk te doen aan het historisch silhouet van Willemstad. Dank zij de stadswallen is Willemstad één van Nederlands "groenste" gemeenten met prachtige wandelmogelijkheden.

Tijdens het bezoek aan Willemstad zal onder leiding van de heer J. den Rooyen aandacht worden besteed aan o.a. het Mauritshuis (thans Gemeentehuis), het oude gemeentehuis, de N.H. Kerk en de ves-

tingwerken.

Bijzondere aandacht zal worden besteed aan het Mauritshuis, dat op 15 december 1973, in aanwezigheid van H.M. Koningin Juliana, Vrouwe van Willemstad, als stadhuis in gebruik is genomen. Het is een zeer goed voorbeeld van Hollandse renaissance-architectuur van de stijl Prins Maurits. De fraai gebeeldhouwde ombouw van de toegangsdeur vermeldt het jaartal 1623. De bouwmeester is onbekend; omdat de voorgevel van het Mauritshuis doet denken aan die van het stadhuis te Klundert heeft men wel gedacht dat de Bredase steenhouwer Melchior Herbach de bouwmeester is geweest. In de archieven vinden we die naam echter niet vermeld; wel vinden we als zeer nauw betrokken bij de bouw Willem Arentssen van Salen uit den Haag, een van de bouwmeesters van Prins Maurits.

Het huis is gebouwd als jachtslot door Prins Maurits en werd oorspronkelijk als "Princehof" aangeduid. Na zijn overlijden werd het in 1626 de ambtswoning voor de gouverneur van de stad en bleef dit tot 1795. Vandaar dat het huis ook wel "gouvernement" wordt genoemd.

Na 1795 heeft het enkele jaren gediend als woning voor militaire en burgerlijke functionarissen, maar raakte spoedig in verval en degradeerde tot een opslagplaats.

In 1823 werd een gedeelte van de achtervleugel gesloopt.

Een andere naam van het huis is "infirmierie", daterende uit de periode van na 1830 toen het werd ingericht als militair hospitaal.

Ook werd het huis later nog gebruikt als militair postduivenstation en van 1906-1954 als marechaussekazerne, nadien nog als huisvesting van een aantal gezinnen.

Deze verschillende bestemmingen hadden het gebouw niet ongemoeid gelaten.

In 1972 is door het gemeentebestuur met de restauratie begonnen. Onder leiding van de architect

J. Walraad uit Brielle en in nauwe samenwerking met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg heeft het Mauritshuis een indrukwekkende schoonheidsbehandeling ondergaan en is het sinds 1823 ontbrekende gedeelte weer opgetrokken. Achter het hoofgebouw staat de voormalige brigadierswoning, een rechthoekig bakstenen gebouwtje met twee trapgevels. Dit gebouwtje is via een corridor verbonden met het hoofgebouw. In het Mauritshuis is een verzameling van portretten, gravures en andere voorwerpen die betrekking hebben op Willemstads historie. Zo is er o.a. aanwezig de eredegeen met gouden gevest door de Staten van Holland geschonken aan de Willemstadse gouverneur Carel Baron van Boetzelaer voor de heldhaftige verdediging van Willemstad in 1793.

Voormalig Stadhuis.

Het voormalig stadhuis aan de Raadhuisstraat is gebouwd in 1587. Het heeft tot eind 1973 als gemeentehuis dienst gedaan, zonder dat het grondplan wijziging onderging. In 1587 machtigde Prins Maurits de Willemstadse Magistraat een bedrag van 2400 carolusguldens op te nemen voor de bouw van een stadhuis dat tevens tijdelijk zou dienen "omme Godts woord daerinne te vercondigen". Ook schonk Prins Maurits nog een bedrag van f. 600.- voor de bouw, onder voorwaarde echter dat hij het recht van gebruik zou hebben van de gevangenis onder de toren met de vrije uitgang via de kelderdeur, terwijl hij ook nog een torenkamertje voor zich reserveerde voor het opbergen van zijn papieren, waarvoor hij weer de vrije toegang moest hebben door de deur van de wenteltrap. Ook stelde Prins Maurits de eis dat de zolder in tijd van oorlog zou kunnen worden gebruikt voor de opslag van munitie en graan.

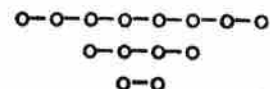
Onder het stadhuis, dat in 1588 in gebruik kon worden genomen, bevinden zich drie kelders met tongewelven en zware pijlers, waarvan de grote kelder zou worden bestemd tot vleeshal, waag of een ander nuttig gebruik voor de ingezetenen.

In 1620 is aan het gebouw nog een en ander gewijzigd. Bijzonder zeldzaam is in de toren de open pui met fraai stergewelf, de zgn. "roepstoel", gebruikt voor het doen van afkondigingen. De wapens boven de hoofdingang stammen uit de dertiger jaren van deze eeuw.

Het gebouw is nu in gebruik als internationale antiekbeurs.

De N.H. Kerk.

Midden in Willemstad staat de Koepelkerk. Het is de eerste kerk in ons land, die voor de protestantse eredienst werd gebouwd. De bouw van de kerk heeft ruim 10 jaar geduurd en werd voltooid in 1607. Bij de bouw zijn drie bouwmeesters betrokken geweest. De kerk, die sterk domineert in het stadsbeeld, is gesticht met steun van Prins Maurits. Hij was bereid financiële steun te verlenen, mits de kerk een ronde of achtkantige vorm zou krijgen. De kerk werd voor de eerste maal in 1791 geres- taureerd. De kerk werd in de oorlog getroffen. In de allerlaatste fase van het herstel in 1950 brak brand uit, waardoor alleen de muren bleven staan. Met eigen middelen - geholpen door giften van anderen - is de kerk herbouwd.

REUZEL LIGT MIDDEN IN 'T VEEREKE.

Onder bovenstaande titel heeft de "Heemkunde Werkgroep Reusel" onlangs het eerste deel gepubliceerd in de reeks "Bijdragen tot de kennis van Reusels Heem", waarvan de tweede oplage inmiddels weer volop verkrijgbaar is. Het boekje (99 blz.) is rijk geïllustreerd met foto's en tekeningen en bestaat uit 13 artikelen die een breed terrein bestrijken. De volkskunde komt aan zijn trekken in een artikel

over de meitak en de meigebrieken in Reusel, vooral gebaseerd op navraag bij de oudere Reuselnaar, en in een artikel over dialectische gezegden, woorden, rijmpjes e.d. die betrekking hebben op de bijbel, kerk en godsdienst. Bekend in de Kempen is bijv. de aan de werkelijkheid ontleende grap -

Een Getuige Van Jehova : "Ik kom de leer van Christus brengen".

Een boer : "Zet 'm mer tegen de schop".

(Deze grap berust uiteraard op de woordspeling van het dialectwoord leer = ladder en het Nederlandse woord leer = lering).

De afdeling volkskunde wordt verder gecompleteerd door een kleine verzameling in Reusel genoteerde weerspreuken.

De volkskunst is vertegenwoordigd door een paar liederen en gedichten, bijv. de Reuselse variant van de Rempel Tempel Mozes en een prachtverzameling van Reuselse bijnamen in liedvorm : Reusels Glorie. Tot de geschiedkundige bijdragen kunnen we rekenen : Reusel als woongemeente; het dorpsbestuur voor 1811 en een vertaling van het bekende charter uit 1173. De naamkunde komt tot zijn recht door de bespreking van de plaatsnaam Reusel en een artikel over Reuselse straatnamen en voornamen.

De prijs van het boekje is f. 5,- (exclusief verzendkosten).

Besteladres : A. van Limpt, Marialaan 101, Reusel.
Banknr. Rabobank Reusel : 14.34.06.
558 t.n.v. Heemkunde Werkgroep Reusel.

Om U eventuele verzendkosten te besparen zal dit boekje op de eerstvolgende bijeenkomst van de heemkundige studiekering "De Acht Zaligheden" voor verkoop aangeboden worden.

TYPEN EN SCHETSEN UIT HET DORPSLEVEN.

Het tweede verhaal in deze serie is genaamd :

Koob van den Broek.

Koob was groot en sterk gebouwd: flinke borst, breede schouders, gespierde armen en beenen. Hij behoorde tot den minderen stand, en zijn nogal ruw voorkomen, gevoegd bij een schamele kleeding, boezemden aan menigen een zekeren schrik in. Hij zelf was voor niets of niemand bang. Zijne woning was een heel eind buiten het dorp, te midden van hei en bosschen, gelegen.

Koob voorzag in zijn karig bestaan, gedeeltelijk door een kleinen akkerbouw, gedeeltelijk ook door de opbrengst zijner wildstrooperij. Om veld- en boschwachters scheen hij zich niet erg te bekommeren. Misschien ook bleven dezen uit voorzichtigheid op eerbiedigen afstand zijner jacht, ofwel zagen zij, door medelijden gedreven, een weinig door de vingers; want Koob was goed van inborst en zou aan niemand kwaad hebben gedaan.

De beste dagen voor Koob waren die, als er ergens een lijk boven aarde stond, want, vooraleer de nonnekens in het dorp waren gevestigd, waren hij en zijne vrouw de eenige lijkafleggers. Koob verzorgde en kleepte die der mannen, Hanna, zijne echtgenote, die der vrouwen. Zij beurden voor dat akeelige werkje, dat maar weinige kempenaars zouden hebben aangedurfd, zelfs al gold het hunne naaste bloedverwanten, eene nogal flinke premie en bovendien viel hun, bij dergelijke gelegenheden, heel wat lijnwaad en andere kleedij ten deel, waarvoor de familie van den overledene toch maar afschuw gevoelde.

Soms deed zich voor Koob nog een ander buitenkansje voor. Enkele keeren per jaar kwamen afstammelingen van Israël een openbaren koopdag houden in manufacturen. Koob werd dan geregeld voor

heraut ontboden. Met eene zware bel in de hand doorliep hij het gansche dorp, hield op ongeveer alle vijftig meters stand en lokte, met het gerinkel zijner bel, de menschen uit de huizen. Dan richtte hij het woord tot de nieuwgierige menigte en verkondde dat er bij Cornelis Rijken "In de Kroon" tegen een spotprijs, allerlei schoone en puike stoffen te verkrijgen waren. Immer eindigde hij zijne toespraak met het volgende refrein :

" Een jaar krediet
En half voor niet."

Al was dit nu wel geene hoog verheven dichterlijke uitboezeming, toch had het voor gevolg meenige koopers te lokken naar de herberg "In de Kroon". Of zij daar, in min of meer groote mate het slachtoffer werden van joodsche sluwheid, daarom behoeft de Koob zich niet te bekommeren.

- - -

-

In den laatsten tijd begon Koob nogal veel te lijden aan jicht, en hij, voorheen zoo kranig en kloek, sleepte met moeite zijn been voort. Dat duurde zoo, totdat er eensdaags op de markt een zeer voornaam heel- en geneeskundige verscheen. Deze buitengewone en wonderbare arts was met een schoon rijtuig aangekomen. Zijne koets, op 't midden van 't marktplein geplaatst, diende hem voor operatiezaal en theater. Een groot snoer van tanden en tandwortels hing vóór aan den wagen en moest dienen om den kleinhartigen moed en vertrouwen in te boezemen.

De voorname arts, alvorens zijne operatie of comédie te beginnen, haalde eene trompet voor den dag, blies daarop totdat zijne kaken bloedrood waren, droogde daarna met een fijn witten zakdoek zijn van zweet drupend gelaat af, en begon dan zijne aanspraak. Zijne toehoorders noemde hij heeren en dames, hetgeen zeer vlelend moest klinken voor

de bōren en de boerinnen, die hem met open mond en vol bewondering stonden aan te gapen, en allicht kwamen zij daardoor tevens tot de overtuiging dat zij inderdaad met een buitengewoon geleerde en een ervaren arts te doen hadden. Tanden, zoo beweerde deze, trok hij zonder pijn, hij plukte ze als 't ware even als men bloemen plukt. De eerste, die van zijne diensten en ervarenheid wilde profiteeren, werd voor niets geholpen.

Een jongeling van een jaar of twintig biedt zich aan, en de met ongeduld verbeide operatie kan beginnen. De wonderdokter trekt zijne mouwen wat op, haalt eene tang te voorschijn, vraagt aan twee kameraden van den patiënt om hunnen makker stevig vast te houden, en beveelt aan een tamboer, die naast hem ter zijner dienste staat, om een oorverdovend geroffel op zijn trom te slaan. 't Is een spannend oogenblik : de patiënt schijnt ineen te krimpen en ondergaat, terwijl de arts opereert, allerlei zenuwtrekken en potsierlijke lichaamsbewegingen, doch het geroffel der trom is zoo hevig, dat elke kreet, door de vreeselijke pijn afgedwongen, daardoor verdoofd wordt.

Eindelijk is deze gevaarlijke en huiveringwekkende handeling afgelopen, en de arts houdt tusschen duim en vinger een bedorven kieswortel, dien hij segevierend aan het verstomd publiek vertoont, terwijl de bevrijde jongeling aanhoudend zwartachtig en slijmerig bloed uit zijn mond spuwt. Aan eenige kameraden, die hem benieuwd vragen of hij veel pijn gehad heeft, hoor ik dezen antwoorden : het deed verd.... zeer. Doch hij is verlost en is al even tevreden als de triomfeerende arts.

- - -

-

En Koob Van den Broek dan ? - Een oogenblikje geduld, seffens komt die aan de beurt. De wonderdokter begint nu met zijn tweede bedrijf,

het genezen van zenuwlijders. Hij bezit een onfeilbaar middel om dezen van hunne kwaal te bevrijden. Dat middel bestaat in een plat koperen of zinken voorwerp, in 't midden een weinig bolvormig. De arts rammelt er even mede en maakt zijne omstaanders opmerkzaam op een klein gedruisch, dat door het schudden wordt teweeggebracht.

Wat mag dat wel zijn ? - Electriciteit, beweert de voorname man, en men behoeft maar even dit voorwerp toe te passen op het lichaamsdeel, waar men ongemak gevoelt, om aanstonds van alle hindernis bevrijd te zijn.

Wie wil eens probeeren ? De eerste, die zich aanbiedt wordt gratis geholpen.

Met groote, opgesperde oogen en vol nieuwsgierigheid staren de toeschouwers in 't rond of er ook iemand naar voren zal komen.

Na eene poos klimmende afwachting komt er eensklaps beweging in de menigte en de aandacht verdubbelt. Koob Van den Broek dringt strompelend door de omstanders voort en nadert tot vlak bij den grooten geleerde, wiens blikken van fiere vreugde beginnen te stralen.

Wijl bij Koob de jicht in het been zit, moet hij zijne broek opstroopen tot over de kniën.

Statig en met veel waardigheid houdt de arts eenige oogenblikken het electriciteitsmagazijntje op de kranke plaats en vraagt dan aan Koob wat hij gewaar wordt. - "'t Is er uit", verzekert deze met grooten ernst. De toeschouwers zijn als door den donder getroffen; alle twijfel is verdwenen en de arts kan beginnen met een goeden verkoop van zijn onfeilbaar middel tegen de zenuwen.

Hij is eerlijk genoeg er bij te voegen dat men het voorwerp steeds bij zich moet dragen, en dat, indien de kwaal terug komt, opnieuw moet toepassen. Of Koob eene tweede toepassing heeft nodig gehad, kan ik niet verzekeren. Ik heb later, toen ik

mijne kinderschoenen was uitgegroeid, mij ook wel eens afgevraagd of Koob soms, van te voren, niet met den wonderdokter in geheime verstandhouding had gestaan. Zulke gedachte echter zal wel als een lichtvaardig oordeel moeten worden beschouwd.

-o-o-o-o-o-o-

SPEURTOCHT NAAR DE OUDE KAPEL VAN MEERVELDHOVEN.

In de tweede helft van juli 1976 werd in Meerveldhoven een onderzoek verricht naar de sporen van een verdwenen kerkje of kapel nabij de hoek van de Polkestraat en de Kapelstraat. De technische leiding van deze opgraving berustte bij de heer A. van Pernis van de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort, geassisteerd door de heer L. Kaal. Omdat de funderingen op enkele kleine resten na geheel ontbraken, moest de plattegrond worden ingetekend aan de hand van nog aanwezige puinsleuven. De resultaten van het onderzoek zullen te zijner tijd gepubliceerd worden door Drs. H. Halbertsma zodat ik hier niet wil vooruitlopen op allerlei bijzonderheden. Zoals bij elke opgraving gonst het ook hier van allerlei veronderstellingen. Mij bleek al spoedig dat men ook in Meerveldhoven niet goed op de hoogte is van de plaatselijke geschiedenis omdat er nogal wat tegenstrijdige opvattingen de ronde doen over de oorsprong van het bedehuisje. Sommigen zien hierin een oude parochiekerk, anderen een kapel van waaruit bedevaarten plaats hadden naar de bekende heilige eik. Het leek me daarom interessant dit probleem eens voor te leggen aan de leden van onze Heemkundekring, omdat we met gezamenlijke inspanning waarschijnlijk dichter of helemaal bij de oplossing komen om zo de geschiedenis

van de Meerveldhovense kapel, zoals we ze hier voor het gemak verder zullen noemen, wat te verduidelijken.

Om het onderzoek op gang te helpen reik ik hier wat gegevens aan die P.N. Panken ons in enkele van zijn manuscripten heeft nagelaten.

Dat de kapel die onlangs werd opgegraven niet dezelfde is die nabij de plaats stond waar in 1888/89 een nieuwe parochiekerk werd gebouwd, zal wel duidelijk worden uit de notities die hieronder (A en B) volgen.

A. In zijn "Beschrijving van Brabantse torens, kerken en kapellen" lezen we :

"Reeds vele eeuwen geleden was te dezer plaats eene kapel gebouwd, waarin het beeld der H.Moeder Gods door bedevaarten druk bezocht werd. Dit beeld bevond zich in eenen eikenboom, te midden van het Altaar. Na den vrede te Munster verviel deze kapel geheel; doch toen de parochiekerk in 1800 door storm zeer beschadigd was, bouwden de ingezetenen op de puinhopen der oude kapel eene nieuwe, waarin sedert 1803 de godsdienstoefeningen plaats hebben en grooten toeloop van vreemdelingen geschiedt. Slechts weinige jaren geleden bestonden nog eenige sterke muurbrokken van het westelijk deel dezer aloude kapel. Dit overgebleven deel stond aan den zuidwestenhoek, eenige meters wóór de in 1803 gebouwde kapel; het zal omstreeks 1875 weggebroken zijn. Het schip der kapel is ongeveer 25 meters lang en 11 m. breed. In den gevel zijn 2 vensters tegenover het oksaal en hooger 1 kleiner. Zuid en noord elk 6 beeren en even veel vensters alle van gelijke grootte. De deur in 't midden des gevels: er is eene dicht gemetselde ter rechterzijde en eene ter linkerzijde in 't schip; ook eene dicht gemetselde aan de noordzijde der sacristie omdat de dienstdoende geestelijken van Zeelst tot 1859 kwamen.

Thans is er eene deur aan de zuidzijde der sacristie aan welker onmiddellijke nabijheid de pastorie gebouwd is. Koor en sacristie p.m. 5 meters lang, is smaller doch even hoog als de kerk of schip, dus was 't geheele eenvoudig doch geriefelijk kerkgebouw ruim 30 m. lang. Bijna boven den gevel staat een betrekkelijk breede, ronde toren, waarin 3 klokjes, hooge spits. Hangen nu in den nieuwen toren der in 1888 gebouwde kerk, welke neven de andere staat."

B. In zijn autobiografie noteert Panken zijn bezoek aan Meerveldhoven bij welke gelegenheid hij het onder A. genoemde waarschijnlijk heeft opgetekend. We lezen in zijn dagboek :

"Maandag ochtend 20 (mei 1889) deed ik de volgende voetreis Te Strijp bezichtigde ik de nieuwe kerk en de standplaats der oude; te Zeelst insgelijks; waarna een bezoek bij Mr. Cuijpers; Te Meerveldhoven noteerde ik de grootte en vorm der oude kerk, uit welker ronde, betrekkelijk breede toren reeds de 3 klokjes genomen en in den nieuwen toren gehangen zijn, waarin een uurwerk geplaatst is; ik toefde en bad in de nieuwe kerk, welke van 1 dezer tot de dienst gebezigd wordt en waarin thans zelden 1 uur voorbij gaat, zonder des daags gebeden te worden".

Ook al heeft Panken de maten geschat in plaats van nagemeten, dan nog blijkt dat de door hem opgegeven maten nogal afwijken van de afmetingen van de plattegrond die bij de opgraving werden ingetekend (schip 13 x 9 m; koor 7,5 x 4,5 m). Tenzij men mij met goede argumenten kan overtuigen heeft Panken in elk geval niet voor de ruïne van het opgegraven kappelle tje gestaan.

Meer houvast hebben we waarschijnlijk aan het volgende interessante verhaal dat Panken vermeldt in een schrift met uittreksels van oude archieven.

Uit welk archief hij deze samenvatting heeft overgenomen vergat Panken jammer genoeg te vermelden. Hier volgt zijn samenvatting :

Meerveldhoven.

In het jaar 1684? is eene uitvoerige verhandeling over de opkomst der 1^e kapel en den treurigen staat der katholieken, tijdens de reformatie door eenen Meerveldhovenaar geschreven.

Menigēen nam van die mededeelingen afschrift of uittreksel. ik heb een afschrift van 10 Sept. 1829 v66r mij, dat naar eene copie van 1818 genomen is. De gezegde Copie waarin eenige onnaauwkeurigheden voorkomen, behelst op 't eerste blad een Gebed tot de Moeder Gods; voorts 17 volgeschreven bladzijden, van welke ik enkele bijzonderheden, met veranderde spelling zal overnemen.

"Den 2 December 1818 Copie van de beschrijving van de opkomst van de kapel van Meerveldhoven.

"Deze kapel is getimmerd in het jaar 1682 en in het jaar 1683 is zij 2 parten grooter gemaakt. Pater Hus, pastoor van Zeelst en Meerveldhoven met de oude kerkmeesters in plaats van Antonie Huibers hebben mij verzocht Broeder Martinus Snoek, geboren te Meerveldhoven den 15 Mei 1658.

" Memorie.

Over bekwaamlijk te onderzoeken de wonderbare werken van God, die Hij heeft uitgewerkt in het jaar 1269, toen zijn er vele mirakuleuse werken geschied op verscheidene plaatsen ... ; want wij inwoners van Meerveldhoven hebben daar eenen goeden spiegel van, als wij eens gaan inzien de schoone mirakelen die daar geschied zijn omtrent 420 jaren geleden."

Wordt de geschiedenis van 't miraculeus beeldje, den toelooop uit Frankrijk (?) Wolderen (Waalre) en Valkenswaard verhaald en voorts dat de kapellⁿ van Postel nergens zoo veel menschen als te Meerveldh. gevonden had; want de straten van het geheel dorp

waren met karren en wagens die tot gerief der pelgrims strekten, bezet. Hij heeft tot getuigen genomen den Landdeken van Peelland en de heer Huibert van Laarhoven pastoor van Meerv. en den heer Hendrik Bunkenhout (1 De naam dezes pastoors is H. Borchout of Borchouts.) (P.N. Panken) pastoor van Zeelst, welke met hun viere dit bij de plaats beschreven hebben met nog vele verscheidene schoone mirakelen die daar toen om den tijd geschied zijn omtrent het jaar 1603.-

"Volgt de overgaaf van 's Bosch ..." zoo geraakten wij onder de macht van de ongeloovigen ... en wij werden beroofd van onze kerken, kapellen en alle ornamenten mochten (moesten) uitgebroken worden; en onze pastoors moesten vluchten en wij moesten sumuleeren en als wij behoorden mis te hooren zoo moesten wij naar Luiksgestel drie à vier uren uit. Denkt dan eens hoe dat onze voorouders zijn geplaagd geweest ... zij hebben zich altoos kloek gehouden, dat zij zich niet hebben laten verleiden van de ongeloovigen, maar hebben nog liever vier uren gegaan om mis te hooren als dat zij God zouden verlaten ... toen men schreef 1655 mochten hier geen pastoors rusten, maar ... zoo hebben wij alweerom in het heimelijk een priester te houden en in eene schuur of Schaapstal mis te lezen, maar dan zit men al schilderachtig en somtijds worden de pastoors nog wel gevangen en moesten sommige wel duizend gulden geven voor het randsoen ..., wij huurden eene schuur en daar maakten wij onze kerk af en die onze ouders met groote naarstigheid hadden gebouwd die hebben wij moeten verlaten en moesten zien, dat die geuzen daar met hun tien of elf in leerden toen de Koning van Vrankrijk eens begon die tastten zij (de geuzen) zoo aan in het jaar 1670 en 71 dat zij op ons (de R.C.) niet dachten en lieten ons al met vrede en wij begonnen weer te zingen en te doen wat wij begeerden in onze stroocie en leeme kerken, maar al evenwel moesten wij er den Officier kennen en raad geven en wij hebben onze naarstigheid al

gedaan gelijk wij het best konden en deden dagelijks eene mis en Zondags en Heiligendags twee missen maar in groote simpelheid, zoo wij het al beste konden. Om dan wederom te komen tot ons propoost van onze Lieve Vrouw, zoo zal ik u eens schrijven hoe het al met haar en haar beeldeken is afgeloopen. Ten eersten de kapel stond met den toren aan de straat en de buik was met stroo gedekt en het koor wel hooger als de buik en zij was ook van metselijken dat de metsers niet en konden te neer krijgen, want zij moesten daar nog 2 pilaren ten halven laten staan en zoo moest het beeldeken zijn huis verlaten en moest gevlucht worden welk gedaan is door de hulp van godminnende zielen op het Slot te Blaartum Die plaats waar de kapel gestaan heeft wordt nog al menigmaal bezocht van die liefhebbers van Maria, en de naburen hadden 't kerken (goed) daar eerst - meest uit gehaald en bewaard tot nu toe en toen kwamen daar 2 geuze kosteren wonen zij meenden al met God te gekken en meenden als zij lang geus genoeg geweest waren dat zij dan nog catholiek zouden gestorven zijn, maar het geschiedde niet, want zijn eigen vrouw (die van Michiel, eerst katholiek) die ook katholiek was geweest, wilde den pastoor niet in huis hebben toen de kapel al haar huisraad geruimd was en zij niet meer hadden als hare klokken daar men de liefhebbers van Maria mede ter kerk luidde gingen zij de kapel afbreken en dat al met raad van sommige inwoners die de kapel ook ter neer hebben helpen trekken, dat ook al katholieken wilden zijn maar de werken zijn contrarie en alle boomstammen die daar stonden werden afgekapt zoo dat daar niet meer te vinden was als wat steengruis en nog wat stukken van pilaren die nevens het koor stonden en die staan daar nog, maar zij konden dezelve niet ter neer krijgen het scheen dat men van geen kapel meer te zeggen wist en zoo heeft het wel 30 jaren gestaan maar de plaats werd nog al dikwijls

bezocht van de liefhebbers van Maria 1672 heeft men het beeld gaan stellen op een outaerke in een kamerke in het huis van de kinderen Jan Huibert Jansen, 1674 in eene grootere kamer van Paulus Jansen; op Zaterdag werd daar mis gelezen devote liefhebbers van Onze lieve Vrouw begonnen op de Lievevrouwedagen aan te komen, dat men nergens wist te blijven ... men zou de mis doen op den Kapeldries gelijk het al is geschied in 1672, toen hield men op alle de feestdagen de vergadering op den dries en dáár geschiedde toen de mis en dáár kwamen zoo veel devote personen dat het geen gelijk was en het was al dikwijls kwaad weder, maar die liefhebbers van Maria lieten het hun niet verdrieten. Thomas Huibers was toen ... kerkmeester en wij geburen maakten met zijne hulp eene groote tent en dan overtrokken met linnen zakken ... daar toe gemaakt en de tent was van gezaagd hout dat daar toe de timmerman gemaakt had dat men in-één en uit-één kon zetten en dan maakte men nog eene tent van latboomen en men haalde rondom al de karhuiven bijéén en die trok men dan daarover en daar zette men dan het beeld in en men maakte daar den outaer in gereed en men zette er de biechtstoelen in en dan kwam de pastoor die genaamd was Pater Hus (1 Michael Heusch van 1684 tot 1691 pastoor de Zeelst) met nog 2 of 3 priesters die hem hielpen ... dan moesten al die dingen weer uit-één en van-één gedaan worden in 1680 hebben zij Gardus kerkmr. gemaakt, om dieswil dat ik daar aan de geboort woonde en dat ik geen huis hield, want ik kocht mijnen kost; zoo deed ik mijn best om alles ordentelijk te beschikken en om dieswil, dat wij Meerveldhoven en Zeelst ééne kerk en ééne Pastoor hadden omdat onze parochie klein was dat men geen Pastoor kon houden hebben die van Zeelst gemurmureerd en wilden het beeld te Zeelst in de kerk hebben om dieswil dat het beeld zoo arm was zoodat men de miskleeren veel te Zeelst moest halen en de Pastoor moest den dienst dáár

doen, zoo dachten die van Zeelst dat zij ons konden dwingen. Omtrent eene maand kerkmr. geweest was het Lievevrouwedag en ik had wel opgepast en den geheelen dag bij het beeld gestaan, toen kwamen die van Zeelst, haalden den Offer op omdat zij kerkmr. waren van het Kerkenhuis. Zij hadden last van hunne scheepenen. Zij konden het beeld niet in hunne kerk krijgen, zij wisten wel dat het onordentelijk was. Bij Pater Hus ontbood men de regeerders van Zeelst en daar sprak men met malkander met beleefdheid en ootmoedigheid en wij zoo met hen geaccordeerd en alle geschillen geslecht. De devotie begon alle dagen aan te wassen en mijn hart werd zeer gedreven om voor Onze L. Vrouwebeeldeke te Meerveldh. eene kerk te timmeren ... ik begon mij te beraden met verstandige mannen en ook met den pastoor en onze scheepenen, wat hun daaraf dacht en dachten daaraf niets als goed maar zij van de gemeente niets konden geven, ik wist alles te voren in 1682 in de Kersdagen heb ik den Pater met onze scheepenen, burgemeesters en heilige kerkmeesters bijëengekomen met Huiberts daar ik de plaats af moest huren 34 roeden lang en 24 voeten breed en daarvoor moest ik hem gelooven jaarlijks 2 gulden en toen gaven mij de regeerders vollen last dat ik daarmee zoude doen dat ik koude en ik heb ook niet lang getoefd, want denzelfden dag ging ik nog uit om eene arme kerk voorts kreeg ik om Gods wil al wat ik tot timmeren noodig had. "volgt aankoop van dien grond, arbeidsloon en spoed. "zoo dat na alle groote moeite het werk is voltrokken en 1° Woensdag na Paschen werd er de mis eerstmaal in gelezen met veel toeloop in het jaar 1683 toen begon men daar in onze kapel te floreeren".

Hij besluit met een lijst van die principaalijk aan den bouw gegeven hadden.

^^^^^^
^^^^^^
^^^^^^

Met bovenstaande voor ons hebben we slechts enkele deeltjes van een grote legpuzzel. Wie weet wat er nog voor verborgen kennis van zaken voor de dag komt om tenslotte de historie van deze oude Meerveldhovense kapel nogeens in "De Rosdoek" compleet te krijgen.

Tenslotte nog een suggestie aan het bestuur van onze Heemkundekring.

Het zou zeer de moeite waard zijn met het Gemeentebestuur van Veldhoven in contact te treden om dit "Kappedrieske" in een toekomstig bestemmingsplan te handhaven. Deze sfeervolle plek omgeven door een oude haag leent zich voortreffelijk om als een monumentale rustplaats in een bestemmingsplan te bewaren. De contouren van de oude funderingen zouden als grintpaden aangegeven kunnen worden. Een paar banken erbij, de bomen laten staan en geen planoloog hoeft er nog aan te pas te komen.

Hopelijk komen er veel reacties op deze eerste aanzet tot de geschiedschrijving van de Meerveldhovense kapel.

Bergeyk,
28 juli 1976

Johan H.C. Biemans